Vastandlikult Riiale ei ole meil kahjuks ei piiskopi- ega ka poola- ja rootsi ajast säilinud ei värvilist ega värvita vapikujutust, mille tõttu neilgi aegadel saab vapi arenemist jälgida ainult linnapitsatite varal. On küll olemas teateid vapi kasutamisest dekoratiivseks otstarbeks linna ehitistes, nii näit. 17. sajandi lõpul ehitatud raekojas, kuid Põhjasõja möllus on kõik hävinud.

Vapi, nagu üldse kogu linna arenguloos moodustab tsesuuri piiskopiaega poola-ajast lahutav vene valitsusaeg 1558—1582. Pärast Tartu vallutamist a. 1558 linnale antud privileegis määras tsaar Ivan, et linnapitsati üle (piiskopkonna vapi asemel?) peab olema graveeritud tema vapp. Kuna aga kõik vene ajal raelt väljunud kirjad on pitserdatud ülalpool mainitud sekreetpitsatiga, siis niisugust pitsatit tõenäoliselt ei valmistatudki. Selleks ei olnud lõpuks enam tarvidustki, sest esialgu veel mõnda aega kiratsenud linna-omavalitsus oli vene valitsuse viimasel aastakümnel lõplikult suikunud.

Alles pärast linna restaureerimist Poola poolt a. 1582 ilmneb jälle teateid linna pitsati ja vapi kohta. 22. mail 1583 palub linn Liivimaa administraator piiskop vürst G. Radziwill'ilt luba säilitada ja tarvitada Tartu vanu värve, vappi ja pitsatit. Rae palvel lisandas kuningas Stephan Báthory järgmisel aastal linna vappi (poola) krooni, lubas tarvitada punast-valget värvi linna (sõja-)lipus ning kasutada pitserdamiseks punast vaha. Iseseisvusajal olid Liivimaa linnad teatavasti pitserdanud kollase vahaga.

Juba a. 1583 suvel oli linn endale muretsenud sekreetpitsati ning 1584. a. ka suure linnapitsati. Viimane erines tunduvalt eelpoolmainitud keskaegsetest suurtest linnapitsatitest, juba mõõtudeltki. Kuna need olid olnud läbimõõdus 6,5, 8 ja 8,2 sm, oli kõnesoleva pitsati läbimõõt ainult 3,5 sm. Pitsatipilt on stiliseeritud XVI sajandi maitses. Ka mõned detailid on juba moondunud. Nii on tõkkeahelast väravas saanud poolkuu. Eriti tähelepanuväärivon on aga see, et pitsatipilt on paigutatud kilpi — keerunditega ilustatud kartušši, mille kohal hõljub kroon. Seega on siin tegemist täieliku vapiga. See on vanim teadaolev Tartu vapi kujutus ning sellel põhjenevad enam või vähem kõik vapikujutused kuni 20. sajandini.

Poola ja rootsi ajal tarvitusel olnud neljast suurest linnapitsatist näitab märkimisväärseid erinevusi ainult vapikujutus pitsatil, mis pärit esimesest rootsi ajast (1601—03). Nimelt on selles Poola kuningakroon asendatud Vasade kuningasoo vapipildi — viljavihuga — ning selle ümber asetatud Rootsi riigivapi kolm krooni. Viimane rootsiaegne